

SEMBLANÇA de

Joan Prim i Terrades

Per Joan Cuscó i Aymamí.

Foto de Florenci Rial.

Estic tocat per “la tramontana boja”.

Ho diu Joan Prim, tal vegada per justificar el seu tarannà. Va néixer l’any 1941 a la capital de l’Alt Empordà, Figueres, i als deu anys, tal volta empès per una rebufada, vingué a raure aquí, entre nosaltres. I d’aquesta faisó ja fa trenta-dos anys. Sembla ahir...

Joan Prim és un home normal i corrent, trempat, capaç de passar per davant d’altri sense fer-se notar. En part sembla que d’aquest món, pel qual passa i repassa quotidianament, n’és aliè. El seu món és un altre. Fins i tot podríem dir que sempre està **navegant** (però no deixa de tocar de peus a terra...)

Joan Prim aparenta ser més jove del que és. Això, potser, serà perquè té un treball que li plau i la seva vida és una singladura per un mar de bonança. Ara.

Passà una infantesa plàcida, sense estrebades. Ingressà al servei militar -Milícies Universitàries- enrolant-se a la Marina, a Cartagena. Fou arran d’unes pràctiques en el vaixell en les quals va tenir la desventura de caure del pal major i resultà greument ferit: perdé un ronyó... Aquella dolorosa incidència l’obligà a un repòs que aprofità per dedicar-se a la que havia estat la seva dèria des de la seva infància: la de fer miniatures amb fustes. Sobretot, naus. ¿Fou aquesta inclinació inspirada per aquell tarannà monturiolesc?... O bé, per la proximitat del vell mar?...

Aquell seu delit l’empenyé a reproduir naus de tota mena. Estudià a

través de documents i llibres nàutics. Les peces que sortien de les seves mans eren perfectes i belles reproduccions. Fins i tot en creava de noves. El seu treball minuciós i perfecte s’anà obrint ruta i anà deixant estela... Com el Poeta, podria repetir:

“Allà va la nau,
qui sap a on va?”

Quan Prim avara qualsevulla de les seves naus, sap, però, a qui va i a on va. Duu un registre ben singular.

Això i altres coses ens ho va explicant i enseyant en aquest seu taller que, en certa manera, podem dir que és una drassana.

Hom entra en aquest gran i complex món del miniaturista -del Mestre Maquetista- i s’embadaleix davant l’obra pacient, acurada, tècnica i científica d’aquest Mestre que es pot vantar d’esser un dels pocs artífexs que hi ha.

-Quans Mestres com tu sou a Europa?

-No passem dels trenta -diu.

Ens explica que és una professió -una vocació caldria dir- la qual es va perdent.

-I és una gran llàstima -es lamenta.

Actualment té al seu costat, en els tallers de restauració i creació que hi han instal·lats en el Museu Marítim de Barcelona, a les Drassanes, dos ajudants. Espera que persisteixin en el seu treball i puguin assolir el mestratge.

-Requereix, com tota cosa que es vulgui fer seriosament, molt de sacrifici -ens diu.

Joan Prim passa moltes hores dedicat al seu treball: allà al Museu Marítim, des de fa deu anys, i aquí, a la seva drassana, on les hores volen i volen -naveguen i naveguen- fugisses...

Fins i tot passa alguns matins dels diumenges treballant. Més d’un cop la seva muller el truca per telèfon: -Que no et recordes que tens muller?... Que no penses que hem de dinar?...

Aleshores ell “desembarca” de la nau de torn, posa els peus a terra i marxa vers on l’esperen la seva muller i el dinar...

En una peça del seu taller té un “camarot”. Hi ha una taula amb papers i projectes i les parets plenes de llibres especialitzats en la Nàutica.

És una font de consulta i assessorament.

Ell és capaç de reproduir qualsevol nau i d’imitar-la al mil·límetre: a la dècima milimètrica... En el detall més imperceptible. Ha aconseguit donar unes pàtines inverossímils. Dins d’aquest seu treball hom li és fàcil deduir que es tracta d’un artesà, d’un artista, expertíssim.

Ha construït peces que ha requerit més de sis anys de treball...

-Quant a preu: ¿quina peça més costosa ha sortit de les teves mans?

-La més cara: sis centes mil pessetes.

-I la més econòmica?

-Unes trenta mil.

Ens adverteix que les seves obres duen la seva signatura i les sap reconèixer entre totes les altres. Com a nota curiosa cal dir que posa, a més a més, una senyal credencial en un lloc

determinat de l'embarcació, no visible. Té la paternitat de la peça ben assegurada...

Cal contar una anècdota que ens pot justificar la seva talla de tallista, valgui el joc de mots...

En una certa ocasió va fer un navili anglès de 50 canons per a un Lord, el qual, anys després, es veié obligat a desprendre-se'n i presentar-lo a una subasta de la "Christ's Gallery", de Londres. Aquella peça pujà fins a dos milions de pessetes... En aquella ocasió En Prim es trobava a Londres. L'omplí d'orgull òbviament.

* * *

Un altre fet que l'emprem com anècdota. Oim-la:

-Arran d'una important exposició que se celebrà a les Drassanes, ens dedicarem l'equip de maquetistes del Museu a imitar exactament un vaixell votiu de la tomba de **TUTANCAM**. Una joia única... Vam treballar els meus ajudants i jo hores i hores, amb gran tensió, per mor del poc temps que disposàvem... Quan la vam acabar l'encaràrem amb la peça original, l'autèntica. El senyor embaixador delegat d'aquell país i, a més a més, persona versada en la matèria, no va poder distingir quina era la peça autèntica...

Havien reproduït fins i tot les petites estelletes que hi havia a l'original. Era una còpia calcada. També aconseguiren imitar el color de la patina del temps... Únicament s'hauria pogut distingir una de l'altra sotmetent-la a un examen científic, de laboratori.

-Avui dia el Museu Marítim de Barcelona té la reproducció fidelíssima d'aquella nau -ens diu.

Entre els seus clients figura el propi Rei, el qual posseeix dues valuoses peces: un xavet i un vaixell de passatge anglès (Sirius).

Prim guarda celosament les cartes de personalitats d'arreu del món que el distingeixen i el guardonen per les seves obres, que són autèntiques joies. És tan exigent amb el seu treball que quan té un d'aquells compromisos que no pot eludir i cal fer una peça amb un pressupost minso, estret, no posa la seva signatura en aquella peça.

-És un principi de professionalitat -diu.

Pel seu esforç i dedicació a aquest seu treball ha assolit un prestigi internacional. A ell li són encarregats idees de naus que ha d'estudiar tècnicament, projectar i realitzar en escala. Sotmet la peça, una vegada feta, a les

proves de navegació, corregint els defectes, millorant la practicabilitat de la nau i, una vegada la dóna per acabada, aquella maqueta ja pot realitzar-se a escala normal.

Aquesta és una de les seves vessants. També és el responsable de la restauració i conservació de totes les naus que hi han al Museu.

Fa poc s'han fet obres de restauració de la "Santa Maria", que està fondejada al moll de Barcelona -ens explica, afegint: -Per cert, de les tres carabel·les de Colom només la **Niña** i la **Pinta** són carabel·les; la **Santa Maria** és una nau.

-Aleshores, ¿per què no es rectifica aquest error històric? -cal preguntar.

-Això ja no és cosa meva... -ens diu rient.

I continuem una tanda de preguntes:

-Dins del "ranking" de Museus Marítims que hi ha en el món, ¿com se situa el de Barcelona?

-Està entre els deu millors.

-El nostre país, ¿viu d'esquena al mar?

-Sí, i això és un error greu, perquè cal recordar que abans no era així, puix Catalunya en particular, i ja des de l'edat mitja i sota la Corona Catalano-Aragonesa va tenir la seva gran expansió i riquesa. Tenia un gran comerç per tot el Mediterrà. La història d'aquest comerç la trobem en el llibre "Del Consolat del Mar", i en el segle passat el nostre comerç amb Amèrica fou del més productiu. Fins i tot la nostra ciutat tenia bergantins per fer la comercialització de la nostra indústria tèxtil; concretament Pere Turull, el qual tenia un bergantí goleta construït a Blanes. Vull afegir que la resta d'Espanya no es donà la importància que requeria al comerç i a la mar, tant en el comerç com en la política. I jo crec que ara paguem els errors d'abans.

-¿Què penses tu d'aquells primers homes que començaren la navegació amb els seus mitjans tan rudimentaris?

-Els admiro i cal pensar que gràcies a ells han evolucionat moltes cultures i la civilització i el progrés han arribat als llocs més recòndits del nostre planeta.

-Quina peça o document representatiu de més antigüetat posseeix el Museu Marítim de Barcelona?

-N'hi ha molts i variats i ens caldrien molts folis per explicar-ho, però crec que una de les més representatives és una carta nàutica que, dit en el llenguatge de terra endins, és un

mapa de carreteres, i pertany a Americo Vesputio, navegant al servei d'Espanya, el nom del qual es donà al continent descobert, si bé jo crec que no és just, perquè al cap i a la fi fou Colom qui descobrí el nou continent.

Joan Prim ha construït tota classe de naus i cal preguntar-li de quina de totes elles n'està més cofoi.

-Totes les estimo igualment, però analitzant-ho a fons cal dir que és la Nao de Mataró, model mitgeval representatiu del comerç català a la Mediterrània.

-A casa teva, tens alguna peça per a gaudi propi?

-Em fa vergonya dir-ho, però no en tinc cap. Ara començo a fer la meua col·lecció particular, però m'és difícil tenir-ne una a casa perquè els meus clients, els quals més que clients són amics, sempre prefereixen les que tinc a casa a cap altra, i així em quedo sense...

* * *

Del Capítol de la Catedral de Tarragona, el nostre personatge té en el seu taller unes restes d'un ex-vot, que havia estat un bergantí de guerra català, que data del 1790. Són unes restes que han quedat de les cremes i de les vicissituds que ha passat aquest vell bergantí -aquell ex-vot- que Prim vol reconstruir, puix considera que és una peça excepcional. Àdhuc té un gran valor documental.

Hi treballarà més d'un any. I tota la reconstrucció la farà amb fusta sintètica a fi que es pugui veure la part reconstruïda de la que s'ha pogut salvar de l'original. Prim estima que aquesta peça la devia construir un Mestre d'aixa o un mariner molt destre.

El temps i el treball que dedicarà a aquesta reconstrucció ho farà gratuïtament. La Catedral de Tarragona tornarà a posseir el vell bergantí d'un ex-vot...

* * *

A la fira de Mostres Internacional de Barcelona de l'any passat, va exposar la reproducció a escala 1:200 de la cèlebre "Coca de Mataró", l'original de la qual és al Museu de Rotterdam. És única en el món. Holanda l'estima com la peça més valuosa que té el país. (En els seus catàlegs ja es diu "la nau catalana").

Cal explicar que aquesta nau és, també, un ex-vot que estava a l'ermita de Sant Simó, a Mataró, i que fou adquirida anys ha per un americà que se la dugué al seu país. Com sigui que li van "fer veure" que no era pas

PERFIL

És home de proa.

No perd la carta de navegar,
perquè sap on va.

És home de mar i de terra:
d'horitzó clar.

Tens com el cordam arborat;
ferm en l'arjau;
inquiet com les ones;
ardit com el velam...

Prim ho és de nom i
primmirat ho és per sistema.

Ell fa vaixells de tota mena
que menen per mars sabuts i
ignots...

Pel seu taller d'artesà
-d'artista- navega sempre en
mar bonança...

autèntica, se la vengué a un holandès, el qual li feu anàlisis químiques per poder comprovar la seva autenticitat. Avui és, com diem, una joia d'incalculable valor en tots sentits, puix sobre aquest model es pot estudiar la construcció de vaixells de l'època medieval i, en concret, de la Corona catalano-aragonesa.

Aquesta nau ("ex-vot") és la més antiga de l'edat mitjana i sobre aquest model (1450) es pogué reconstruir l'actual nau "Santa Maria", ancorada al moll de Barcelona.

Hem dit abans que ha estat exposada a la ciutat comtal. Cal afegir que Prim la realitzà amb fusta, i el joier-artifex, també sabadellenc, Josep Canyelles, l'ha feta amb plata. Una verdadera joia que ha despertat una gran admiració.

* * *

Joan Prim té el propòsit de reconstruir el bergantí-goleta "Pedro Turull", del qual es conserva el gravat. Ell suposa que en algun lloc o altre (a la Casa Turull, tal volta?) hi han d'haver també els plànols, amb els quals es posaria a treballar.

-Aquesta reproducció la donaria a la ciutat -ens diu.

* * *

Amb Prim podríem passar hores i hores parlant del seu treball. Hom creu que podríem travessar l'Oceà i no acabariem pas el tema. I cal pensar que estem en un dic sec...

Questionari «PROUST»

- El principal tret del meu caràcter?
- Treballar i superar-me cada dia més en la meua obra.
- La qualitat que prefereixo en un home?
- Que sigui recta en les seves conviccions.
- La qualitat que prefereixo en una dona?
- Personalitat i que sigui una bona companya.
- Allò que més estimo en els amics?
- Que ho siguin.
- El meu principal defecte?
- Que sóc molt exigent amb mi mateix: vull la perfecció.
- La meua ocupació preferida?
- Fer models de vaixells i llegir.
- El meu somni de benestar?
- Poder mantenir els que tinc.
- Quina fóra la meua pitjor desgràcia?
- Perdre la vista i no poder veure les meravelles que encara queden en aquest món.
- Què voldria ser?
- Com sóc, però arribar a ésser con són els meus mestres.
- On desitjaria viure?
- On visc: aquí ja ho tinc tot...
- Quin color prefereixo?
- M'agraden tots.
- Quina flor prefereixo?
- Les roses.
- Quin ocell prefereixo?
- L'àguila i el falcó per la seva perfecció; i el russinyol i la cadenera pel seu cant.
- Els meus autors preferits en prosa?
- No tinc preferències.
- Els poetes preferits?
- Val la mateixa resposta anterior.
- Els herois de ficció?
- El capità Neuro de les "Vingt mille lieues sous les mers", de Verne.
- Les meves heroïnes de ficció?
- No en tinc cap.
- Els meus compositors preferits?
- Strauss, Serrano, Vives, Falla, Albèiz...
- Els pintors predilectes?
- Tots els figuratius. I en particular l'Escola Holandesa.
- Els meus herois de la vida real?
- És difícil pronunciar-me a favor d'un determinat.
- Les meves heroïnes històriques?
- Agustina d'Aragó.
- Els noms que prefereixo?
- Els que duen les persones que més estimo.
- Què detesto més que res?
- La ingratitude i la injustícia.
- Quins caràcters històrics menyspreu més?
- Els que van contra el bé comú.
- Quins fets militars admiro més?
- La batalla de Trafalgar, la qual va canviar la guerra naval.
- Quina reforma admiro més?
- No puc distingir-ne cap.
- Quins dons naturals voldria tenir?
- Em conformo amb els que tinc.
- Com m'agradaria morir?
- En pau.
- Estat present del meu esperit?
- Esperançat amb el futur.
- Fets que m'inspiren més indulgència?
- Els que són, en el fons, ben intencionats.
- El meu lema?
- Amb voluntat no hi ha res impossible.
- Com sóc?
- Una mica tocat per "la tramontana boja".
- (I que no deixi de "tocar-te"...)